

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie **A.P.**

skazanego za czyn z art. 178a § 4 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 19 lipca 2023 r.,

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego,

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 21 listopada 2022 r., sygn. akt IV Ka 1627/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Suchoj Beskidzkiej

z dnia z dnia 1 sierpnia 2022 r., sygn. akt II K 68/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Suchoj Beskidzkiej z dnia 1 sierpnia 2022 r., sygn. akt II K 68/22, A.P. został uznany za winnego tego, że w dniu 25 stycznia 2021 r. w miejscowości S. – droga krajowa (...), powiatu [...], województwa [...], kierował w ruchu lądowym motorowerem marki R. o nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości, przy stwierdzonym stężeniu 0,58 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, będąc uprzednio prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem z dnia 4 grudnia 2013 r. Sądu Rejonowego w G. w sprawie o sygn. akt IX K [...], tj. czynu z art. 178 a § 4 k.k. Za ten czyn Sąd Rejonowy wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I), orzekł od oskarżonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w wysokości 10.000 zł (pkt II) oraz orzekł środek karny w postaci zakazu prowadzenia przez oskarżonego wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio (pkt III). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcie o kosztach procesu (pkt IV).

Wyrok Sądu I instancji został zaskarżony osobistą apelacją oskarżonego. Skarżący zaskarżył wyrok w całości i zarzucił „obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 76 k.k. w zw. z art. 107 k.k. w zw. z art. 4 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k. oraz art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw poprzez błędne zastosowanie surowszej kwalifikacji prawnej czynu, tj. z art. 178a § 4 k.k., w sytuacji, gdy uprzednie prawomocne skazanie oskarżonego na mocy wyroku Sądu Rejonowego w G., sygn. akt: IX K [...], a mianowicie orzeczona grzywna, jak i środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów oraz orzeczonego okres próby uległ zatarciu z mocy prawa”. Ponadto skarżący podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, starając się wykazać, że działał w szczególnych okolicznościach, zwłaszcza w kontekście orzeczonego dożywotnio zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Jako zarzut ewentualny oskarżony podniósł obrazę prawa materialnego, tj. art. 42 § 3 k.k., poprzez brak uznania przez Sąd orzekający, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności, o których mowa w tym przepisie. Podnosząc powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1) wymierzenie w pkt I kary 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania,

- 2) uchylenie w pkt II świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości 10 000 złotych,
 - 3) orzeczenie w pkt III środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat,
 - 4) zwolnienie w całości w pkt IV od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych,
- ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 21 listopada 2022 r., sygn. akt IV Ka 1627/22, utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji.

Kasację od powyższego wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego. Zaskarżył go w całości i zarzucił:

„1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 76 k.k. w zw. z art. 106 k.k. w zw. z art. 107 § 1, § 4, § 4a, § 6 k.k. poprzez błędne uznanie przez Sąd Okręgowy, w ślad za Sądem Rejonowym, że kara orzeczona wobec A.P. wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt: IX K [...] za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. nie uległa zatarciu w stosunku do kary pozbawienia wolności z dniem 12 czerwca 2016 r., a w stosunku do kary grzywny z dniem 7 listopada 2015 r., natomiast co do orzeczonego zakazu z dniem 12 grudnia 2015 r., a przez to błędne uznanie, iż A.P. w momencie popełnienia czynu był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, albowiem był m.in. karany za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w L., sygn. akt II K [...], z dnia 27 lipca 2016 r. na karę ograniczenia wolności za czyn popełniony w okresie 2012-01-04 – 2014-05-31, co doprowadziło do błędnego zakwalifikowania jego zachowania z art. 178a § 4 k.k., w sytuacji gdy w przedmiotowej sprawie czyn skazanego winien być zakwalifikowany z art. 178a § 1 k.k., albowiem skazanie wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt: IX K [...] uległo zatarciu przed wydaniem oraz uprawomocnieniem się wyroku Sądu Rejonowego w L., sygn. akt II K [...] z dnia 27 lipca 2016 r., który uprawomocnił się dnia 17 sierpnia 2016 r., gdyż przesłanka „ponownego popełnienia przestępstwa” jest spełniona wyłącznie wówczas, jeżeli przestępstwo to stwierdzone zostanie prawomocnym wyrokiem;

2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na zaniechaniu przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku, poprzez niemiarodajne rozważenie przez Sąd wszystkich zarzutów apelacyjnych i w konsekwencji przejawiające się na błędnym zastosowaniu surowszej kwalifikacji prawnej czynu tj. z art. 178a § 4 k.k., w sytuacji, gdy uprzednie prawomocne skazanie wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt: IX K [...], uległo zatarciu przed wydaniem oraz uprawomocnieniem się wyroku Sądu Rejonowego w L., sygn. akt II K [...] z dnia 27 lipca 2016 r., który uprawomocnił się dnia 17 sierpnia 2016 r., co doprowadziło do braku zmiany kwalifikacji prawnej czynu z art. 178a § 4 k.k. na art. 178a § 1 k.k. i w konsekwencji orzeczenia rażąco niesprawiedliwej kary, w sytuacji gdy przyjęcie prawidłowej kwalifikacji prawnej czynu pozwoliłoby na orzeczenie łagodniejszej kary oraz łagodniejszych środków karnych”. Obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Pisemną odpowiedź na kasację przedłożył Zastępca Prokuratora Rejonowego w Suchoj Beskidzkiej wnosząc o jej oddalenie jako niezasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Co prawda nie doszło do rażącego naruszenia każdego z przepisów ujętych w zarzutach (o czym szerzej w dalszej części uzasadnienia), jednakże rację ma obrońca, że Sąd odwoławczy dopuścił się rażącej obrazę prawa procesowego, niedostrzegając rażącej niesprawiedliwości wyroku i obrazę prawa materialnego. Oba zarzuty kasacji – pomimo tego, że pierwszy z nich to zarzut naruszenia prawa materialnego, a drugi procesowego – dotyczą bowiem tej samej kwestii, tj. możliwości przypisania skazanemu odpowiedzialności z art. 178a § 4 k.k. pomimo zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt IX K [...] Sądu Rejonowego w G., w której A.P. przypisano czyn z art. 178a § 1 k.k. Rację ma skarżący, że – co relewantne z punktu widzenia odpowiedzialności karnej skazanego – w dacie popełnienia czynu objętego

zaskarżonym wyrokiem, doszło już do zatarcia skazania w sprawie IX K [...] Sądu Rejonowego w G..

A.P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt IX K [...], za czyn z art. 178a § 1 k.k., na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący dwa lata. Wyrok uprawomocnił się w dniu 12 grudnia 2013 r. (k. 17). Okres próby upływał zatem 12 grudnia 2015 r. Do zatarcia skazania (6 miesięcy po zakończeniu okresu próby – art. 76 k.k. w brzmieniu przed 1 lipca 2015 r.) powinno dojść w dniu 12 czerwca 2016 r. Następnie, w okresie od dnia 4 stycznia 2012 r. do dnia 31 maja 2014 r. skazany popełnił tzw. przestępstwo niealimentacji, za co został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 27 lipca 2016 r., sygn. akt II K [...], na karę 9 miesięcy ograniczenia wolności. Ten wyrok stał się prawomocny w dniu 17 sierpnia 2016 r. Zgodnie z danymi z Krajowego Rejestru Karnego, skazany wykonał karę ograniczenia wolności – jako zastępczą karę pozbawienia wolności – w dniu 6 maja 2021 r. (k. 28). Zgodnie z art. 107 § 4 k.k. w razie skazania na karę ograniczenia wolności zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 3 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. Czyli zatarcie skazania na karę ograniczenia wolności nastąpi najwcześniej w dniu 6 maja 2024 r. Aktualnie, w tej sprawie (II K 68/22 Sądu Rejonowego w Suchoj Beskidzkiej), A.P. został skazany na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z dnia 25 stycznia 2021 r. Wyrok uprawomocnił się w dniu 21 listopada 2022 r. (k. 54 i 92).

W pierwszej kolejności trzeba wskazać, że oceniając, czy skazanie w sprawie IX K [...] zostało zatarte, należy stosować art. 108 k.k. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań. Konieczność uwzględnienia art. 108 k.k. wynika z treści znowelizowanego art. 76 § 1 k.k., który nakazuje stosować art. 108 k.k. także to zatarcie skazania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zgodnie bowiem z art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 396) „do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem wejścia w życie

niniejszej ustawy, w przedmiocie zatarcia skazania stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1 [Kodeks karny – uwaga SN], w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że okres zatarcia skazania upłynął przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Jeżeli jednak według przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą okres zatarcia skazania upłynąłby przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zatarcie skazania następuje z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy”. Ustawa nowelizująca weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r. W tym dniu nie doszło do zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt IX K [...]. Wyrok w wymienionej sprawie uprawomocnił się w dniu 12 grudnia 2013 r. Zawierał skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący dwa lata. Tak więc w dniu 1 lipca 2015 r. – w dacie wejścia w życie ustawy nowelizującej – trwał jeszcze okres próby orzeczony w sprawie IX K [...]. Powyższe prowadzi do wniosku, że w sprawie A.P. znajdzie zastosowanie art. 108 k.k., czyli zasada jednoczesności zatarcia wszystkich skazań.

Nie ma racji obrońca, że w tej sprawie powinien znaleźć zastosowanie art. 4 § 1 k.k. Trafnie podaje w odpowiedzi na kasację prokurator, że w doktrynie, jak i w orzecznictwie wskazano, że przytoczony powyżej przepis intertemporalny wyłącza, w zakresie przez siebie unormowanym, stosowanie art. 4 § 1 k.k. (J. Majewski [w:] *Komentarz do niektórych przepisów ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* [w:] *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, art. 21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt IV KK 239/17). W orzecznictwie wprost odniesiono się do takiej sytuacji jak zaistniała w tej sprawie. Podniesiono, że skazanie prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zapadłe przed 1 lipca 2015 r., jeśli do tego czasu nie nastąpiło jego zatarcie, ulega po tej dacie zatarciu po myśli art. 76 § 1 k.k., a więc przy zastosowaniu art. 108 k.k., który zakłada dopuszczalność tylko jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 lipca 2018 r., II AKa 269/18; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2018 r., V KK 242/18). Nie ma zatem znaczenia, na co powołuje się obrona w kasacji, że nie zarządzono wykonania kary warunkowo zawieszanej.

W kontekście zatarcia skazania w sprawie IX K [...] kluczowe znaczenie ma jednak fakt, że przed upływem terminu, w którym doszłoby do zatarcia, skazany popełnił przestępstwo (w dniu 31 maja 2014 r. – data końcowa przestępstwa rozciągniętego w czasie, skazanie wyrokiem w sprawie II K [...]), jednak został za nie skazany już po upływie tego terminu – w dniu 27 lipca 2016 r., a wyrok stał się prawomocny w dniu 17 sierpnia 2016 r. Zgodnie z zasługującym na aprobatę poglądem dominującym, użyte w art. 108 k.k. sformułowanie „ponowne popełnienie przestępstwa” oznacza prawomocne skazanie za przestępstwo, a nie czas popełnienia czynu (zob. m.in.: A. Grześkowiak, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Legalis 2021, t. II.1. do art. 108; B. Stefańska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Legalis 2023, t. III.1. do art. 108; Błaszczyk, Zientara, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1-116*, red. R. Zawłocki, Legalis 2021, t. III.1. do art. 108; D. Gruszecka, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, LEX/el 2021, t. 2 do art. 108; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2016 r., III KK 427/15).

Z powyższego wynika, że do zatarcia skazania w sprawie IX K [...] doszło w dniu 12 czerwca 2016 r. Nastąpiło to przy zastosowaniu art. 108 k.k. W tym dniu upłynęło 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, do tego dnia skazany popełnił czyn zabroniony w postaci niealimentacji, jednakże nie został za ten czyn prawomocnie skazany – nastąpiło to dopiero w dniu 17 sierpnia 2016 r. Popełnienie innego czynu nie stało zatem na przeszkodzie zatarciu skazania, bowiem przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia skazania A.P. nie został za ten czyn prawomocnie skazany. Jednocześnie brak było innych skazań, które w myśl art. 108 k.k. uniemożliwiałyby zatarcie skazania w sprawie IX K [...]. Zatem wcześniejsze skazanie za czyn z art. 178a § 1 k.k. (sprawa IX K [...]) zostało zatarte i skazanemu nie można przypisać odpowiedzialności z art. 178a § 4 k.k. Zatarcie wcześniejszego skazania za czyn z art. 178a § 1 k.k., przy braku realizacji innych znamion alternatywnych, o których mowa w art. 178a § 4 k.k., uniemożliwia bowiem przypisanie odpowiedzialności kwalifikowanej.

W ramach postępowania ponownego należy przeprowadzić rzetelną kontrolę odwoławczą, a w jej ramach dokładnie przeanalizować realizację przez A.P. znamion czynu zabronionego, który jest mu zarzucany.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji.

(T.M.)

[ł.n]